

Luonnonarvomarkkinat voivat tuoda lisää tuloja maanomistajille

30.10.2026

Etelä-Pohjanmaan luonnonarvoseminaarissa Seinäjoella 9.10.2026 tarkasteltiin luonnonarvomarkkinoiden toimintaa, lainsäädäntöä, mittaamista ja käytännön mahdollisuuksia. Päivän keskeinen viesti oli, että luonnonarvojen tuottaminen voi vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja avata maanomistajille uuden tulonlähteen. Markkinoiden käynnistyminen vaatii kuitenkin luotettavaa todentamista, toimivaa kysyntää ja maanomistajalle taloudellisesti kannattavia ehtoja.

Luonnon tilan parantamisesta kaupankäynnin kohde

Luonnonarvomarkkinoiden perusajatus on tehdä luonnon tilaa parantavista toimista mitattavia ja vaihdannan kohteeksi soveltuvia hyötyjä. Maanomistaja voi esimerkiksi ennallistaa tai hoitaa aluetta niin, että sen ekologinen tila paranee. Ostaja voi hankkia näin syntyviä luonnonarvoja joko ekologiseen kompensaatioon tai vapaaehtoiseksi luontoteoksi.

Luonnonarvoja kuvataan luonnonarvohehtaareina (lha). Luonnonarvohehtaari muodostuu alueen pinta-alasta ja ekologisesta tilasta. Käytännössä arvioinnissa on tunnistettava alueen luontotyypit, niiden pinta-alat ja ekologinen tila. Järjestelmän uskottavuuden kannalta olennaista on, että tuotettavat hyödyt suunnitellaan, dokumentoidaan ja varmennetaan ennen niiden myyntiä. Valvovana viranomaisena on lupa- ja valvontavirasto (LVV). LVV valvoo maanomistajan ja valtuuttaman tahon hakemuksesta luonnonarvojen tuottamista. Ensin LLV lausuu luonnonarvohehtaarien tuottamisen suunnitelmasta ja mikäli suunnitelma

hyväksytään, sille näytetään vihreää valoa ja toimet voivat alkaa. Kun toimet on tehty, LVV:lle toimitetaan dokumentit ja virasto lausuu tuotettavien hehtaarien laadusta ja määrästä. Vasta tämän jälkeen maanomistaja voi alkaa myymään luonnonarvoja. Tällaisella lupaprosessi vältetään viherpesun mahdollisuus. Ostajan näkökulmasta LVV lausuu siitä, vastaavatko heikennys ja hyvitys toisiaan. Luontohyvitys on tuotettu viranomaisen valvonnassa ja LVV valvookin vain hyvityksen toteutumista.

Lainsäädäntö luo markkinoille perustaa

Seminaarissa ympäristöministeriön erityisasiantuntija Suvi Borgström kuvasi, kuinka luonnonarvomarkkinoiden mahdollisuuksia on vahvistettu lainsäädännöllä. Ekologinen kompensatio ja vapaaehtoiset luontoteot antavat yrityksille mahdollisuuden liittää todennettuja luontotekoja vastuullisuustyöhönsä. Puheenvuoro nosti samalla esiin kysymyksen siitä, miten vapaasti toimivat markkinat voidaan kytkeä ennallistamistavoitteisiin niin, että toimet kohdistuvat tarkoituksenmukaisesti.

Luonnonarvohehtaari tekee muutoksen näkyväksi

Swecon luontoasiantuntija Eini Nieminen havainnollisti luonnonarvohehtaarin laskentaa. Yksi luonnonarvohehtaari muodostuu alueen pinta-alan ja ekologisen tilan tulona. Luontohyödyn laskenta perustuu puolestaan vasteisiin eli luontotyyppi- ja toimenpidekohtaisiin ennusteisiin siitä, kuinka nopeasti, kuinka paljon ja kuinka varmasti kohde palautuu kohti luonnontilaa. Asteikko vaihtelee 0 ja 1 välillä, jossa arvo 0 on luonnontilansa täysin menettänyt alue ja arvo 1 on täysin luonnontilainen alue. Luontotekoja pitääkin kohdentaa niille alueille, joiden arvo on alle 1.

Esimerkiksi tuoreella kankaalla rakennepiirteitä parantava hakkuu, lahopuun lisääminen tai ennallistamispoltto voi tuottaa luonnonarvohyötyä vaihteittain. Esitetyssä esimerkissä hyöty voi olla heti toimien jälkeen 0,30 luonnonarvohehtaaria, viiden vuoden jälkeen 0,37 ja 29 vuoden kertymänä 0,49 luonnonarvohehtaaria. Täyteen luonnontilaan (arvo 1) palautumisen aikataulu vaihtelee, ja etenkin soilla arviointiin voi liittyä epävarmuutta.

Viranomaisvarmennus etenee suunnitelman ennakoarvioinnista toteutettujen toimien dokumentointiin sekä tuotettujen luonnonarvojen laadun ja määrän vahvistamiseen. Hyväksytyt kohteet suojellaan pysyvästi ja merkitään viranomaisrekisteriin. Alueen ekologisen tilan arvioinnista voi kuitenkin syntyä maanomistajalle kustannuksia, mikä on huomioitava kannattavuuslaskelmissa.

Tutkijatohtori Johanna Tuomisaari (Jyväskylän yliopisto) korosti strategista alueellista kehittämistä. Luontohaittoja aiheuttavista hankkeista tarvitaan koottua tietoa, haittoja on ensisijaisesti vältettävä ja vähennettävä, ja hyvitysalueet tulisi sijoittaa niin, että luonnonsuojeluhyöty on mahdollisimman suuri suhteessa kustannuksiin. Myös alueiden ekologinen kytkeytyneisyys ja lajinsuojelu ovat tärkeitä, vaikka ne eivät sellaisinaan sisälly luonnonarvohehtaarin laskentaan.

Tuomisaari esitti kehitettäväksi muun muassa luonnonarvomarkkinakoordinaattorin tehtävää, alueellisia foorumeita, valtakunnallista monimuotoisuuden suunnittelujärjestelmää ja kannusteita luonnonarvojen tuottamiseen erityisen vaikuttavilla alueilla. Lisäksi prosessien sosiaalinen oikeudenmukaisuus edellyttää läpinäkyvyyttä ja avoimuutta ostajien, myyjien, välittäjien ja kansalaisten näkökulmasta. Samalla on muistettava, etteivät markkinat korvaa julkisen vallan vastuuta ja rahoitusta luonnonsuojelussa.

Alueellinen LUMO-ohjelma kokoaa luonnon monimuotoisuustyötä

Markkinat voivat palvella suojelutavoitteita, jos markkinapohjaiset ratkaisut linkitetään alueellisiin suunnitelmiin, ja niissä huomioidaan luonnon monimuotoisuustavoitteet. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan Luonnon Monimuotoisuusohjelma LUMO voi auttaa löytää näiden näkökulmien yhdistämisessä. Projektipäällikkö Robin Sjöblom Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskuksesta esitteli ohjelman rakennetta omassa puheenvuorossaan. Hänen mukaansa luonnonarvomarkkinat onkin tärkeää kytkeä osaksi laajempaa luonnon monimuotoisuustyötä.

Maanomistajalle tarvitaan korvauksen lisäksi aitoa tuloa

Maanomistajan näkökulman huomioiminen on keskeistä luonnonarvomarkkinoiden onnistumisen kannalta, korosti MTK:n ympäristöasiantuntija ja kenttäpäällikkö Heli Siitari puheenvuorossaan. MTK tavoittelee mallia, jossa maanomistaja saa luonnonarvojen myynnistä todellista tuloa. Luonnonarvojen kaupan tulee olla sopimuksellista ja vastikkeellista, ja hinnassa on voitava huomioida ennallistamis- ja hoitokustannusten lisäksi pysyvät käyttörajoitukset sekä vaihtoehtoiset kustannukset.

Luontoarvot.fi tuo ostajat, myyjät ja välittäjät yhteen

Maa- ja metsätaloustuottajat ovat rakentaneet aktiivisesti luontoarvojen markkinapaikkaa. Projektipäällikkö Janne Tynysmaa esitteli uudistettua luontoarvot.fi-palvelua. Alustalla on omia toimintoja luonnonarvojen myyjille, ostajille ja välittäjille. Lisäksi kehitteillä on ostajarengas. Tällaiset palvelut ovat tärkeitä, jotta hajallaan oleva kysyntä ja tarjonta voivat löytää toisensa.

Tarjontaa mahdollisista kohteista olisi jo nyt, mutta kysyntä on kehittynyt hitaammin. Luonnonarvohehtaarien hinta vaihtelee luontotyypeittäin. Maanomistaja voi tuottaa ennakoivasti luonnonarvohehtaareja pankkiin ja jättää osan niistä myymättä, mikä lisää joustavuutta. Puheenvuorossa nostettiin esiin myös se, että suurin luonnonarvon lisä voidaan usein saada kunnostamalla jo heikentyneitä alueita.

Maanvaalijan kehityspäällikkö Lauri Jyllilä muistutti puheenvuorossaan, että luonnonarvoista voi muodostua yksi maatalouden tulojen tukijalka tilanteessa, jossa alan kannattavuus on heikko. Ajatus on merkittävä erityisesti alueilla, joilla maan perinteinen käyttö ei yksin tarjoa riittävää tuottoa. Luonnon tilaa parantavat toimet voivat tällöin täydentää muuta maatalous- ja yritystoimintaa.

Kunnat ja yritykset etsivät käytännön toimintamalleja

Joensuussa on selvitetty yleiskaavan ilmasto- ja luontovaikutuksia sekä luonnonsuojelulain mukaisen ekologisen kompensaation käyttöedellytyksiä. Tilaisuudessa kuultiin projektipäällikkö Anni Kettusen puheenvuoro, joka havainnollisti, miten luonnonarvomarkkinoiden ratkaisut liittyvät myös kuntien maankäytön suunnitteluun.

S-ryhmän vastuullisuusjohtaja Nina Elomaa kertoi konsernin luontotyöstä. S-ryhmän laskelmien mukaan 97 prosenttia sen luontoalanjäljestä kohdistuu ulkomaille ja kolme prosenttia kotimaahan. Ruokatuotteet muodostavat luontoalanjäljestä suurimman osan. Toimien priorisoinnissa noudatetaan järjestystä luontoalanjäljen välttämisestä, sen jälkeen vähentämisestä ja viimeisenä vaihtoehtona korjaamisesta. Tavoitteena on ennallistaa 500 luonnonarvohehtaaria vuoteen 2035 mennessä. Suomessa vapaaehtoisia luontotekoja pilotoidaan Pielavedellä ja Ilomantsissa, ja Costa Ricassa on rakennettu ekologista käytävää yhteistyössä Chiquitan kanssa.

Maastossa arvioitiin todellisia kohteita

Päivä päättyi maastokäyntiin Seinäjoen kaupungin omistamille maille (kuva 1). Metsänhoitoyhdistys Etelä-Pohjanmaan toiminnanjohtaja Jussi Pasanen esitteli vanhoja puita sisältävän tuoreen kankaan, luonnontilaisen suonotkelman ja karukkokankaan, joilla osallistujat pääsivät arvioimaan kohteiden luonnonarvoja BOOST-hankkeen arviointitaulukoiden avulla (ks. [Ekologisen kompensaation ohjeistus ja laskentatyökalut – BOOST](#)).

Kuva 1. Etelä-Pohjanmaan luonnonarvoseminaarissa vierailtiin Seinäjoen kaupungin omistamalla suokohteella arvioimassa alueen luontoarvoja (kuva: Kari Laasasenaho).

Harjoitus havainnollisti, että arviointi ei ole täysin yksiselitteistä. Maastokeskustelujen mukaan arvioijien tulkinnoissa voi olla noin 0,2 luonnonarvohehtaarin eroja. Seminaarissa nousikin esiin tarve luonnonarvojen

arviointiin liittyvälle täydennyskoulutukselle, jotta osaajia ja tietotaitoa olisi riittävästi markkinoiden kasvaessa.

Markkinoiden pullonkaula on kysyntä

Seminaarin keskusteluissa toistui näkemys siitä, että luonnonarvoja tuottavia kohteita olisi tarjolla, mutta maksuhaluisia ostajia on vielä niukasti, koska toiminta perustuu vielä vapaaehtoisuuteen.

Tulevaisuudessa luonnonarvomarkkinoiden kasvaessa myös tarve soveltuville kohteille voi kuitenkin lisääntyä. Tällöin yksityisten maanomistajien rooli korostuu, sillä he voivat tuottaa markkinoille luonnonarvoja esimerkiksi ennallistamalla ja hoitamalla alueitaan. Yksityisten alueiden merkitys voi kasvaa erityisesti suurten maankäyttöhankkeiden ekologisessa kompensaatiossa, kun tarvitaan riittävästi erilaisia hyvitykseen soveltuvia kohteita.

Mikäli luonnonarvokauppa kiinnostaa, metsänomistajalle luonteva ensimmäinen yhteydenottoaika voi olla metsänhoitoyhdistys, jossa kehitetään mahdollisuutta tarkastella luonnonarvoja alustavasti metsävaratietojen pohjalta. Maanomistajan kannalta ratkaisevia ovat eurot. Ennen sopimusta on tiedettävä, mitä luonnonarvojen määrittäminen, suunnittelu, hoitotoimet ja pysyvät käyttörajoitukset maksavat, ja mikä on maanomistajalle jäävä nettotulo. Markkina ei voi rakentua niin, että hyödyt jäävät vain viranomaisille tai asiantuntijapalvelujen tuottajille. Luonnon lisäksi myös maanomistajan on hyödyttävä, tekeehän hän merkittävän ja jopa ylisukupolvisen päätöksen omistamansa maan käytöstä.

Luonnonarvomarkkinoissa on silti merkittävä mahdollisuus ja käytänteistä tulee jatkuvasti uutta tietoa. Parhaimmillaan ne ohjaavat yksityistä rahoitusta luonnon tilaa parantaviin toimiin, laajentavat luonnonsuojelun rahoituspohjaa ja tarjoavat maa- ja metsätalouteen uuden ansaintamallin. Se edellyttää selkeitä pelisääntöjä, viranomaisvarmennettuja luonnonarvoja, avoimuutta sekä toimivaa kysyntää.

Kirjoitus on laadittu osana Aurinkomaatalouden mahdollisuudet Etelä-Pohjanmaalla eli AMME- hanketta, Turvemaiden kestävän käytön osaamisklusterin aktivointi- ja koordinaatiohanketta (TUKKA) ja Resilience in Action for South Ostrobothnia (REACTS) -hanketta. AMME-hanke on Euroopan unionin osarahoittama Maaseuturahaston kautta ja on saanut EU:n maaseuturahoitusta Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselta, jonka tehtäviä hoitaa nykyisin Etelä-Pohjanmaan Elinvoimakeskus. TUKKA-hanke on Euroopan unionin osarahoittama. REACTS-hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin Horisontti Eurooppa -tutkimus- ja innovaatio-ohjelman Pathways2Resilience-hankkeelta avustussopimuksen nro 101093942 nojalla. Euroopan komissio ei ole vastuussa siitä, miten hankkeen sisältämiä tietoja käytetään.

Kari Laasasenaho, Risto Lauhanen, Anu Palomäki, Marjastiina Teixeira ja Taru Mäki
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Artikkelin kirjoittajat työskentelevät SEAMKin Muutoskykyiset maatalous- ja energiaratkaisut – tutkimusryhmässä, jonka toiminnan lähtökohtana on maaseudun elinkeinojen uudistumiskyvyn vahvistaminen muuttuvassa toimintaympäristössä. Tutkimusryhmä tarkastelee maa- ja biotaloutta kokonaisuutena, jossa maatalous, metsätalous, uusiutuva energia, hiilimarkkinat, luonnonarvomarkkinat ja muu kestävään maankäyttöön perustuva liiketoiminta muodostavat uusia mahdollisuuksia sekä maanomistajille että maaseudun yrityksille. Toiminnassa korostuvat kestävät ratkaisut, jotka tukevat samanaikaisesti luonnon

monimuotoisuutta, ilmastotavoitteita, huoltovarmuutta ja maaseudun elinvoimaisuutta sekä uusien liiketoimintamallien kehittymistä osana maaseudun vihreää siirtymää.